

LENZITES WARNIERI

Nieuw voor Nederland

Peter-Jan Keizer

Kruisweg 23, 3513 CS Utrecht

Keizer, P.J. 2005. *Lenzites warnieri* Dur. & Mont., new for the Netherlands. *Coolia* 48(3): 165–166.

The robust polypore with lamellate hymenophore *Lenzites warnieri* Dur. & Mont. is reported from the Netherlands for the first time. Two specimens were found in different places, all on dead, partly decomposed wood of *Ulmus*.

In augustus 2004 kreeg ik een bericht van Grieta Fransen dat zij tijdens een mycologische excursie naar de Akerdijkse Plassen bij Delft op een oude iepenstam een vreemde grote polypoor was tegengekomen, die niet direct te determineren was. Nu is dat altijd interessant; daarom heb ik deze locatie bezocht en met toestemming van de terreinbeheerder enkele vruchtlichamen gefotografeerd en mee naar huis genomen voor nader onderzoek. In het veld kende ik deze soort, die toch erg opvallend is, niet. Het vruchtlichaam deed nog het meest denken aan de Doolhofzwam (*Daedalea quercina*), vanwege de grove lamelvormige ‘poren’ aan de onderzijde. Deze kon het echter niet zijn, want de Doolhofzwam is gelig bruin en niet grijsbruin, heeft meer doolhofvormige poren en is strikt beperkt tot eikenhout. Deze zwam deed me denken aan iets overeenkomstigs wat ik ongeveer 10 jaar eerder op een stronk van Iep nabij Delfzijl had gezien, maar nooit nader had kunnen bestuderen. Dat kwam omdat ik verdwaald was en dezelfde plek niet meer kon terugvinden; zo plegen die dingen nu eenmaal te lopen.

Thuis bleek de zwam van de Akerdijkse Plassen gemakkelijk te determineren met de Polyporenflora van Ryvarden & Gilbertsen (1993). Het is *Lenzites warnieri*, een soort die nog niet eerder voor Nederland was gemeld. Kijk, dat is nu leuk, een forse, spectaculaire houtzwam voor onze flora erbij.

Je kunt je al verbazen over het verschijnsel dat zo’n opvallende soort nu ineens en niet eerder in ons land gevonden is. Helemaal wonderlijk is het dat ik een paar maanden later een tweede vondst ter bevestiging kreeg toegestuurd, gevonden op 23 november 2004 te Nieuwendijk in de Hoekse Waard, ook op Iep, door Mels Huisman, die de soort inmiddels kende van de Akerdijkse plassen.

Volgens Ryvarden & Gilbertsen (l.c.) is dit een zeldzame Zuid-Europese soort. Het lijkt er dus een beetje op dat we te maken hebben met een areaaluitbreiding richting Noorden. Het valt niet uit te sluiten dat het warmer wordende klimaat bijdraagt aan zulke areaalverschuivingen, al blijft het altijd lastig om dat te bewijzen.

Beschrijving (Figuur 1; Plaat 6):

Vruchtlichaam in jonge toestand beginnend als een onregelmatige knobbel van enkele centimeters diameter. Deze groeit uit tot breed-halfcirkelvormige hoeden; ze groeien apart of met enige tezamen zijdelings vergroeid. De hoeden zijn 10–18 cm breed of nog breder, 3–10 cm afstaand en 1–3 cm dik bij de aanhechting, rand vrij scherp, niet afgerond. Oppervlak in het centrum bleek en onregelmatig bobbelig en niet gezoneerd, naar de rand duidelijk concentrisch gezoneerd met 0,5–1 cm brede zones. Kleur in het midden grijs tot grijsbruin, naar de rand donker grijsbruin tot donkerbruin. Oppervlak vrijwel kaal, met de loupe zeer fijnviltig. Hymenofoor aan de onderzijde van het vruchtlichaam in de vorm van

grove lamellen met 7–8 lamellen per cm, geregeld gevorkt, met iets gegolfde snede, kleur crème maar naar de snede een 2–3 mm brede bruinige zone, snede zelf crème tot wit, bij ouder worden wat donkerder, 8–10 mm lang. Trama crème nabij het centrum tot wit naar de rand, in verse toestand zacht, indrukbaar, zeer taai; gedroogd vruchtlichaam hard. Geur sterk fungoid. Sporee wit.

Sporen ellipsoïd tot subcylindrisch, soms met een lichte inbochting aan de adaxiale zijde ('buikzijde'), $(6,5-7-8(-9) \times 3-3,5(-4) \mu\text{m}$, dunwandig, niet amyloid. In het hymenium zijn talrijk stomp-puntige, dikwandige (zwaardvormige) uiteinden van tramahyfen aanwezig. Volgens Ryvarden & Gilbertsen (l.c.) is deze soort trimitisch, het onderscheid tussen de dikwandige skelethyfen (4–5 μm dik) en eveneens dikwandige bindhyfen is echter lastig.

Plaats: Delft, Ackerdijkse plassen nabij de woning van de beheerder. Habitat: op de boven- en zijkant van een sterk vermolmd stam van Iep (*Ulmus*), die hier vanaf 1995 ligt, samen met Viltig Judasoor (*Auricularia mesenterica*). Datum 31-8-2004.

Figuur 1. Microscopische structuren van *Lenzites warnieri*. Sporen, in het trama uitstekende hyfen-einden, skelethyfen; maatstreepje is 10 μm .

Deze forse houtzwam kan nauwelijks verward worden met andere soorten. Het Fopelfenbankje (*Lenzites betulina*) is in alle opzichten een stuk kleiner, en bovendien harig aan de oppervlakte. De

Doolhofzwam heeft lichtbruin, houtkleurig trama en min of meer doolhofvormige poren. De Witte bultzwam (*Trametes gibbosa*) is ook harig aan het oppervlak en de poren zijn veel nauwer. Voorstel voor Nederlandse naam: Vorkplaathoutzwam.

Inmiddels is de soort van een derde plaats bekend in de duinen (Meijndel), waar hij vermoedelijk al 5 jaar groeit, ook op Iep. Zie de rubriek Bijzondere waarnemingen en vondsten.

Literatuur

Ryvarden, L., & Gilbertsen, R.L. 1993. European Polypores. Synopsis Fungorum 6, Fungiflora, Oslo, Noorwegen.